

EŞCİNSEL (LGBTİ) HAREKETİN TIP BİLİMİYLE İLİŞKİSİ

İdil ENGİNDENİZ ŞAHAN*

Özet: Kaos GL grubu (ve ardından Kaos GL Derneği) tarafından aynı isim altında yayınlanan derginin ilk sayısından yüzüncü sayısına kadar, dergide yayınlanan sağlıkla ilgili yazıların incelendiği bu metin, yayınlanan yazılarla grubun alana yaklaşımını ve alanda yürüttüğü politikaları ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kaos GL, genetik, psikiyatri, AIDS

Relationship Between Homosexual (LGBTI) Movement And Science Of Medicine

Abstract: This paper aims to work on Kaos GL's approach to health issues and its politics on this domain by analyzing the articles published on that subject from the first publication on september 1994 to the 100th issue of the magazine.

Key words: Kaos GL, genetics, psychiatry, AIDS

Bu yazıda, Kaos GL Dergi'nin ilk yüz sayısında, yani Eylül 1994 ve Mayıs-Haziran 2008 tarihleri arasında yayınlanan sayılarında, sağlık konularının nasıl ele alındığına değineceğiz. Yaklaşık on dört yılı kapsayan bu dönemin seçilmesinin iki temel gerekçesi bulunmakta:

Pratik açıdan bakıldığında, derginin ilk 105 sayısına internet üzerinden, pdf olarak ulaşabilmek mümkün. Sonraki sayılarda internette bulunmamakta, bulunduğu yerlerde abonelik gerektirmekte, bundan da önemlisi abonelikte dahi pdf erişim sağlamamakta. Derginin pdf olarak okunmasının önemliyse yazıları bir bütün içinde, sayfadaki yeri, diğer konulara göre kapsadığı alan vb. açılardan değerlendirmek olanağı sunması. Bundan dolayı, pdf olarak ulaşabildiğimiz ilk yüz sayıyı değerlendirmeyi tercih ettik. Sonraki beş sayının değerlendirilmeme gerekçesiye tarama sırasında görüldüğü üzere, konuyu neredeyse hiç ele almamış olması.

İlk on dört yılın seçilmesinin bir diğer, ve daha önemli, amacıysa Türkiye topraklarında eşcinsel hareketin emekleme döneminden günümüze gelen süreçte sağlıkla ilgili konuların dergide ne şekilde ele alındığını, bu ele alınışın o dönemin eşcinsel hareketinin diğer alanlarda yürüttüğü politikalar ve bunun "eşcinsel bilinç" oluşumuna katkısını görmek. Aynı amaç doğrultusunda derginin ilk beş veya ilk on yılını incelemek de kabul edilebilir bir

seçenek olabilirdi, ancak ilerleyen yıllara dair taramalarda konunun ele alınmaya devam ettiği görüldüğünden olası bir söylem değişikliğini kaçırmak adına, ulaşılabilen tüm sayıların incelenmesi yoluna gidildi.

İnceleme yöntemi olarak öncelikle söz konusu tüm sayıların taranması yoluna gidildi ve öncelikle kapakta, ardından "Sağlık", "Genetik", "Psikoloji/Psikoterapi" vb. başlıkları taşıyan sayfalarda yayınlanan yazılar tespit edildi. Yine tarama sırasında başlığıyla doğrudan konuyla ilgili olmayan sayfalar da incelenerek konuyla bağlantılı görülen yazılar örneklemin içine dâhil edildi. Bunun dışında, bambaşka yazıların içinde konuyla ilgili kısımlar görüldüğünde bunlar sadece örnekleri güçlendirmek veya not düşmek amacıyla kullanıldı.

Örneklem içine alınacak yazılar tespit edildikten sonra bu yazılar üzerinde söylem analizi yöntemine başvuruldu, yazıda ele alınan konu, başvuru kaynaklar, kullanılan dil açılarından incelenen yazıların sağlık ve sağlıkla bağlantılı konularda nasıl bir yaklaşım ortaya koyduğu belirlenmeye çalışıldı. Eylül 1994 – Mayıs/Haziran 2008 yılları arasında yayınlanan 100 sayı içinde 56 farklı sayıda, 118 yazıyla karşılaşıldı. Bu yazılardan sadece bir tanesi, Eylül 1999 tarihli 61. sayıda yayınlanan "Buyrun 'tedavi'ye" başlıklı, Nedim B. imzalı yazı, Nisan 1997 tarihli 32. sayıda aynı başlıkla yayınlanan yazının tekrarıdır, dolayısıyla ikinci basım ve konunun

*Dr., Araştırma Görevlisi, Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi

kapakta sadece başlık olarak ele alındığı sekiz yayın dışarıda bırakılarak toplamda 109 yazı değerlendirilmeye alınmıştır. Yazılardan 51'inde AIDS konusu ele alınırken, 23 yazının psikiyatri / psikoloji, dört yazının ise genetikle ilgili olduğu görülmüştür.

Yazılarda ele alınan konulara baktığımızda, genel olarak Batı tıbbına yönelik bir eleştirinin ötesinde doğrudan eşcinsel kimliğini "tehdit eden" konuların ön plana çıktığını görmekteyiz. Avrupa ve Amerika'da, AIDS konusu, eşcinsel hareketin hem stigmatize edilmesinde hem de bunun sonucunda eşcinsel mücadelenin yükselmesinde önem taşıırken Türkiye'de fazla sayıda eşcinsel HIV pozitif veya AIDS hastası görünür olmamış, bununla birlikte "AIDS = eşcinsel hastalığı" yaklaşımı "Batı'dan" ödünç alınmış ve çeşitli yayınlarda da kullanılmıştır (**Bennett, 1998**). Kaos GL Dergi'de, konuyla ilgili yazıların da bu önyargıyla mücadele amacı taşıdığı görülmektedir. Özellikle ana akım medyada sıklıkla rastlanan konulardan bir diğeri de "eşcinsel(lik) geni"yle ilgili haberlerdir. Bu "gen"in bulunduğuyla ilgili haberler, eşcinselliğin biyolojik olarak açıklanmasını amaçlayan araştırmalar da derginin eleştirdiği yayınlardan olmuştur. Aynı şekilde, eşcinselliğin psikoloji/psikiyatri aracılığıyla anlaşılmasına ve / veya tedavisine yönelik çabalar da eleştirel bir şekilde, hatta öfkeyle, karşılanmıştır. Yazının ilerleyen paragraflarında buna dair somut örnekler de verilecektir.

Kaos GL Dergi'nin ilk sayısında, konuyla ilgili olarak bir uyarı yer almaktadır:

"Heteroseksizmin bilimsel katliamına karşı hazırlıklı olalım! Nazizmin 21. yüzyıl versiyonu gen mühendisliğine dikkat!"

O dönem çok yaygın olmasa da yine de kullanılmaya başlanmış olan internet diline göre öfkeyi ifade eden büyük harflerle yazılan bu uyarı, grubun "eşcinselliğin nedeni"ne yönelik çalışmalara dair yaklaşımını / tepkisini ortaya koymaktadır.

Üçüncü sayıda (Kasım 1994) özel bir AIDS dosyası hazırlanır. Kapakta yapılan iki alıntının ardından gelen "(...) tıbbi bir durum olan AIDS ile ideolojik anlamın yüklendiği AIDS'i ayırmak oldukça önem kazanıyor" ifadesi, bize grubun konuya bakışına dair bir ipucu daha verir. Sisteme yönelik bütüncül eleştiriler geliştiren Kaos GL grubu, sağlık konusunu da bu bütünden ayırmaz ve böylesi bir konunun (dahi) heteroseksist sistem tarafından nasıl eşcinsellerin aleyhine kullanıldığını gerek telif gerek çeviri yazılarla, başka yayınlardan alıntılarla ortaya

koymaya çalışır. "AIDS Bildirgesi" başlığını taşıyan ilk dosya yazısının kaynağı olarak bugün de faaliyetini sürdürmekte olan Deutsche AIDSHilfe gösterilmektedir. Yazının girişinde belirtilmiyor olsa da, çevirinin ilgili kuruluş tarafından hazırlanan bir bültene / broşüre ait olduğunu düşünmek yanıltıcı olmayacaktır. Girişte kullanılan ifadelerden biriye, söz konusu metnin özellikle de Müslümanlara yönelik olarak hazırlandığını düşündürmektedir:

"Bu yazıda üzerinde durulacak konular, İslam ülkelerinin resmi yayın organlarında genelde üzerinde durulmayan konulardır. Bu nedenle, kullanılan bazı terimler okuyucu tarafından ahlak dışı olarak algılanabilir. Öte yandan, AIDS konusunda kapsamlı ve nesnel bir bilgilendirme yapabilmek için açık ve kuşkuyla yer veremeyecek bir dil kullanılması kaçınılmazdır".

Metinde, "AIDS nedir?", "HIV virüsü hangi yollarla bulaşmaz / hangi yollarla bulaşır?", "Tedavi olanakları var mıdır?", "Hangi durumlarda korunmak gerekir?", "Test sonuçları neyi ifade eder?", "Test uygulanmasında nelere dikkat etmek gerekir?" sorularına yanıtlar verilmektedir. Metnin, "AIDS ve Toplum" ara başlıklı son kısmındaysa aslında Kaos GL grubunun mücadele ettiği bir anlayışın ortaya konduğunu görürüz:

"(...) HIV virüsünün bulaşma yolları, genelde toplumda açıkça konuşulmayan, hatta toplumun reddettiği ama buna rağmen oldukça yaygın olduğu bilinen yaşam biçimleriyle bağlantılıdır".

Kaos GL, metnin bu noktasında müdahale eder ve "Bu durumun bütün toplumlar için, örneğin Afrika, geçerli olmadığını görmek için diğer yazılara bakılabilir" uyarısıyla okuru dosyadaki diğer makalelere yönlendirir. İçerdiği bu görüşe karşın metnin yayınlanma gerekçesi ise bilgileri derli toplu sunmasına bağlanabilir. Dosyada yer verilen, sosyolog Dr. Tim Edwards imzasıyla yayınlanan "AIDS ve Eşcinseller" başlıklı yazıyla yazar Susan Sontag'ın "AIDS ve Anlamları" başlıklı yazısı, "ERO dergisinin 10. fasikülünden alınmıştır" notuyla yayınlanır. Bu yazılar, grubun yaklaşımıyla da ortaklaşarak konuya daha eleştirel bakmaktadır. Örneğin Edwards, AIDS'in neden bu kadar "yaygara" yarattığını şöyle açıklar:

"Öncelikle, sağlıkla ilgili hatırı sayılı harcamalar ve henüz bilinen bir tedavinin bulunmaması pratik sorunlardan. Bununla birlikte, ikinci ve aslında çok daha önemli olanı, AIDS'e yüklenen simgesel (ideolojik) anlamlar: AIDS, cinsellikle ölümü, eşcinsellik ile rastgele cinsel ilişki kurmayı (promiscuity), damardan uyuşturucu kullanmayla ırksal-etnik farklılaşmayı akraba kılıyor".

Edwards, çok önemli bir noktaya daha dikkat çeker:

“Çok az bir kesim, AIDS’e yakalanan insanların bu hastalığın hayatlarını nasıl etkilediğini soruyor. Bunun yerine, söz konusu gruplar kabaca iki ayrı kampa ayrılıyor: ‘masum kurbanlar’ (hemofiller ve çocuklar) karşısında ‘ölümcül salgının suçlu yayıcıları’ (rastgele ilişki kuran eşcinseller, orospular, pezevenkler ve uyuşturucu satanlar)”.

Doçent İnci Çınarlı da, “Sağlık İletişimi ve Medya” başlıklı kitabında halkla ilişkiler alanındaki dört modelden bahsederken “Basın Ajansı ve Tanıtım Modeli” adlı bölümde HIV/AIDS’le ilgili olarak bu modelin hastalığın ortaya çıktığı ilk dönemi kapsadığını söyler:

“Sessiz kalma, inkâr, dikkat çekmeye çalışma ve enfeksiyonun deformasyonu bu modelin karakteristiklerini yansıtır. (...) Virüsten etkilenen insanların yaşamaları ‘görünmezdir’” (Çınarlı, 2008).

Her ne kadar söz konusu yazının yayınlandığı tarih, yirmi yıl öncesi olsa da günümüzde de benzer bir yaklaşımın, belki biraz daha üstü örtülü bir şekilde var olduğunu söylemek mümkün.

Susan Sontag ise, yazısında bu durumla ilgili, yukarıda da bahsetmiş olduğumuz, dayanışmayı yükseltme özelliğini ortaya koyar:

“(…) Afrika’nın Büyük Sahra’nın altında kalan bölgelerinde yaşayanlar dışında AIDS kapanların çoğu hastalığı nasıl kapıldığını biliyor ya da bildiğini zannediyordur. Kurbanlarını rastgele seçen bir illet değil söz konusu olan. AIDS olmak, hiç değilse şimdiye kadar ki vakaların çoğunda bir ‘risk grubunun’, bir paryalar cemaatinin üyesi olarak ifşa edilmektedir. Hastalık o zamana kadar komşulardan, iş arkadaşlarından, aileden, ahabaplardan gizlenebilecek bir kimliği açığa çıkartır. Aynı zamanda bu kimliği doğrular; Amerika’da başlangıçta salgından en çok etkilenen risk grubu olan erkek eşcinseller arasında AIDS hastayı yalıtın, onu taciz edilmeye, düşmanlıklara maruz bırakan bir deneyim olmanın yanı sıra, bir cemaat duygusu da yarattı”.

Dosya, Leyla Tavşanoğlu’nun Cumhuriyet gazetesi için bir mikrobiyoloji ve bir enfeksiyon uzmanıyla yaptığı söyleşinin AIDS’le ilgili kısmının alıntılanması; “Bir olay & bir tanıklık / AIDS’liyle yaşamak” başlıklı yazı ve “Sanat ve eşcinsellik” yazısıyla tamamlanır. Tanıklık kısmında, Fransa’da kan nakli sırasında AIDS hastalığına yakalanan Türkiyeli birinin ve eşinin deneyimleri, Milliyet gazetesinden alıntıyla, aktarılır.

Örneğin şiddet konusunda, tekil hikâyelerden hareketle bütünlüklü bir söylem ve politika üretebilen derginin, AIDS alanında başvurduğu tanıklıklar da ikincil aktarımlarla sınırlı kalmayacaktır, ancak, ilerleyen yıllarda çeşitli kampanyalar gerçekleştirilse de, bu yönde derinlikli bir politika geliştirilmemiştir. Bunun gerekçelerinden biri, alanda çalışan başka STK’ların varlığı ve onlarla işbirliğine gitmenin tercih edilmesi olabilir. Bununla birlikte, bu işbirliği sırasında dahi Kaos GL, eleştirel yaklaşımını koruyacaktır (Kaos GL, 2004).

Kaos GL dergisinin ilk yıllarında / sayılarında konuyu ele alma yollarından biri de eleştirel notlar eşliğinde gazete kupürlerini sayfalarına taşımaktır. Bunun ilk örneğini Aralık 1994 tarihli dördüncü sayıda, Aydınlık ve Hürriyet gazetelerinden alınan haberlerle görürüz. Her ikisi de “eşcinsellik geni” hakkında olan yazılardan Aydınlık’taki konuya eleştirel yaklaşır ve bu alandaki çalışmaları “parçacı ve redaksiyonist” olarak nitelerken yine de Kaos GL’nin medyaya yönelik kuşkucu tavrından kurtulamaz ve “Aydınlık! Sana da güvenmiyoruz ya neyse...” notuyla yayınlanır. Hürriyet gazetesiye konuyu “Sadece yoksullar eşcinsel doğacak” başlığıyla ele alır ve “sağlıklı genler”, “bozuk genler”, “özür” gibi ifadelerle eşcinselliğe dair temel klişeleri yeniden üretir. Kaos GL’nin “Asla unutmayacağız ve affetmeyeceğiz”, “Fuck you” notlarıyla yayınladığı haber ana akım medyanın konuya yaklaşımını ve Kaos GL’nin ana akım medyaya yaklaşımını gösteren bir ilk örnek olma niteliğini taşımaktadır. Bu örnekte görüldüğü üzere, özellikle o yıllarda, kendi tanımıyla, “underground” bir dergi olan Kaos GL, argo ifadelerle başvurmadan da kaçınmamaktadır.

Kaos GL’nin Şubat 1995 tarihli altıncı sayısının kapağında “genetik mühendisliği” ele alınır: “Bilimin bitmeyen eşcinsel düşmanlığı: Genetik mühendisliği saldırı hazırlığında”. Bu sayıda, Muhittin Serinay imzasıyla yayınlanan “Verem, Diyanet, AIDS, Lüt...” başlıklı yazı, geçtiğimiz dönem içinde medyada AIDS’le ilgili yayınlanan haberlerden örnekler verir ve “Abartmanın, çarpıtmanın ve yanlış bilgilendirmenin bir son bulmasını istiyoruz. Bütün hastalıkların toplumsal bir süreçle ilgili olduğunu düşünüyoruz ve bireylere saldırıdaki önyargı ve düşmanlıktan artık nefret ediyoruz” diyerek medyanın konuya yaklaşımını bir kez daha eleştirir. Eşcinselliğin nedenini bulmaya yönelik çalışmalar ve “eşcinsellik geni” konusunu ele alan Erol A. imzalı yazıysa başlığıyla dahi önemli bir noktaya değinir: “Psikoloji mi biyoloji mi... Birinden birini seçmek zorunda mıyız?”. “Eşcinsellik geni’nin bulunup bulunmaması bizim

için çok mu önemli? Ruhsal ve bedensel bir bütün olarak kendimizi algılayışımız ve bir insan olarak nasıl yaşamak istediğimiz çok daha önemli değil mi?" sorusunu soran Erol A., bu araştırmaların kürtaj veya "tedavi" gibi olası sonuçlarından bahsettiği yazısını "Psikolojiden kaçarken biyolojinin tuzağına mı düşeceğiz? Birinden birini seçmek zorunda değiliz. Dayanışma ve mücadele gibi bir yol da var" diyerek bitirir.

Eşcinsellikle ilgili olarak, hareketin ilk döneminde bir "eşcinsel bilinç", "eşcinsel kimlik" yaratma, ortak noktalardan yola çıkarak daha genel bir politika üretme süreçlerinden geçilmektedir (**Engindeniz Şahan, 2012**). Yukarıda da değindiğimiz gibi, bu süreçte, tekil hikâyeler de bütünü oluşturulmasında önem taşır. AIDS'le ilgili değilse de sağlıkla ilgili konular çerçevesinde, doğrudan dergi tarafından ulaşılmış böylesi bir tanıklıkla ilk kez onuncu sayıda (Haziran 1995), Bülent Karadoğan imzalı "Türkiye'de eşcinselliğe psikiyatristlerin bakışı nasıl?" başlıklı yazıda karşılaşırız. Karadoğan, kendi deneyimlerinden yola çıkarak çeşitli psikiyatristlerin isimlerini verir ve haklarında değerlendirme yapar. İlerleyen sayılardaki tanıklıklarla birlikte birincil veya ikincil kaynaklara dayalı toplam on tanıklıkla karşılaşılır. Yukarıda değinilmeyen tanıklıklar şöyledir:

- Sayı 17, Ocak 1996, "Psikiyatri koridorlarından bir tanıklık";
- Sayı 17, Ocak 1996, "iyi" bir psikiyatrist (?) tanıklığı";
- Sayı 31, Mart 1997, HIV negatif X HIV pozitif = ?, Şahin K. Londra;
- Sayı 58, Haziran 1999, AIDS ve ben, Serkan Ege / İstanbul;
- Sayı 40, Aralık 1997, Hepatitli günlerim, Coşkun;
- Sayı 59-60, Temmuz-Ağustos 1999, Transseksüellik bahsi üzerine / 5, Sanem Akay / Ankara;
- Sayı 62, Ekim 1999, Hıfzısıhada madilik var, Taha / Ankara;
- Sayı 73, Haziran-Temmuz-Ağustos 2002, Psikiyatri psikiyatr dolaşmanın sonu, Kaşık Düşmanı

Gay'e Efendisiz'in, derginin Ocak 1996 tarihli on yedinci sayısında yayınlanan, "Bilim, masum değildir!" başlıklı yazısıysa gerek derginin gerek grubun alana yaklaşımını ortaya koyar:

"Psikolojisi, biyolojisi bir yana bir bütün olarak bilim, masum değildir. Bilim, 'bilimci'lerden bağımsız olarak, onların kadın, erkek, eşcinsel, siyah, beyaz...

olmalarının üstünde, kurumsallaşmış bir yapı olduğundan aynı zamanda bir İKTİDAR olma özelliği de gösterir. Bir iktidar olarak bilim, kapitalist iktidardan ayrı düşünülemez. Dolayısıyla kapitalist işleyiş ve zihniyet, Bilim'e de egemendir. Bu egemenlik ilişkisinden doğal olarak ezilenlere, baskı altında tutulanlara olumlu bir yaklaşımın çıkma olasılığı çok düşük. 'Bilimsel'lik büyüünden kendimizi kurtarabilirsek, her şey çok daha netleşecektir."

Söz konusu sayının giriş yazısında da Efendisiz'in metni, "bilimin, eşcinsellere yönelik bitmeyen düşmanlığını hepimiz biliriz" ifadesiyle tanıtılıyor, ayrıca "kurumsal psikiyatrye kesinlikle karşı" olunduğu, buna karşın "bağımsız psikologların olduğu ve olması gerektiği" söyleniyor:

"Bununla birlikte, bu alanda bilimsel maskelere aldanmayıp düşmanlarımızı tanımamız gerekiyor. Açık ve iflah olmaz bir şekilde, işbirlikçi papaz bozuntularından Ayhan Songar, Muhteşem Nejad, Haydar Dümen herkesin bildiği medyatik psikologlardan. Tanınmayan ama insanlara hayatlarını zehir eden daha niceleri var. Onları iyi tanıyalım!"

Beş yıl sonra, Yaz 2001 döneminde yayınlanan 70. sayıya geldiğimizde bilime, ve bu sefer genetiğe, dair aynı görüşün Özgür Eren imzalı "Genetik / meşruiyetin dili bilim" yazısında ifade edildiğini görürüz:

"(...) Bilimin her türlü sınıfın, toplumun, ideolojinin üstünde olduğu söylenir. Aslında kendinden önceki din gibi her dönemde egemen güçlerin denetiminde olmuştur. Bilim dalları içinde egemen güçlerce ve ideolojilerce en fazla kullanılanlardan biri de biyoloji ve de genetik bilimidir. Var olan düzenden memnun olanlar biyoloji ve genetiği günümüzde çok daha fazla toplumun meşruiyeti için kullanma çabası içindedir. (...) Eşcinsellik, fakirlik, zenginlik, zeki olmak savaşı veya barışçı olmak gibi özelliklerin genetik kökenli olduğu doğrulanmaya çalışılır. Canlılara ait her şey aslında DNA'da yatıyormuş gibi gösterilmeye çalışılmaktadır."

AIDS'le ilgili gerek medyadaki yayınların gerekse uzmanların yaklaşımına dair eleştirel yazıların yanında, korunma yolları, AIDS testinin tüm süreçleri konusunda bilgilendirici yazılar da yayınlanır. Benzer yazılar, bitlenme, uyuz ve Hepatit konularında da görülür. Bilgi aktaran yazıların tek hedefi eşcinsel bireyler / "potansiyel hastalar" değildir, tam aksine, sağlık hizmeti sunanlara yönelik yazılara da yer verilir. "Eşcinsel bireylerle psikoterapi" yazısının özellikle ikincisinde (sayı 67, Ağustos-Eylül 2000), doktorlar açısından gerekli bazı temel ilkelere yer verilir; "Cinsel tedavilerde etik" yazısında (sayı 17, Ocak 1996)

Prof. Şahika Yüksel yine doktorlarla ilgili konulara değinir. Bu yazılar da, Kaos GL'nin, tüm eleştirel yaklaşımına karşın alanla bağ kurmayı reddetmediğine, alanı, o alanın aktörleriyle işbirliği içinde dönüştürmeye yönelik bir yaklaşım sergilediğine örnek olarak gösterilebilir. Keza, 99-2000'de ilişkilerde bir yumuşama yaşandığını görürüz:

"Eşcinsellik ile Psikoloji ve Psikiyatri bilimlerini birarada düşünmek her zaman sorunlu ve şüphesiz eşcinseller için de oldukça sancılı olmuştur. / Forum sonrasında konuştuğumuz birçok psikiyatristin de diyalog kurma istekleri umut vericiydi. Bundan sonra dergimizde ve başka platformlarda psikiyatri, psikoloji ve eşcinsellik konusunda yayınlanacak yazıların ve yürütülecek tartışmaların daha çok mesafe almamızı sağlayacağını düşünüyorum." (Murat Yalçınkaya, sayı 63, Aralık 99-Ocak 00).

Temmuz-Ağustos 2004 tarihli 84. sayıda, "Psikiyatri-Psikoloji Çalışma Birimi"nin kurulduğu belirtilir, bir sonraki sayıda ise (Eylül-Ekim 2004) grubun geçirdiği kurultayın sonuç yazıları arasında bulunan "Psikiyatrik/Psikolojik Homofobi Karşıtı Girişim" metni yayınlanır. Metinde öncelikle, 1994'ten beri yapılagelen tespit bir kez daha tekrarlanmaktadır:

"Ruh sağlığı çalışanlarınca, başvuranlara (eşcinseller ve yakınları), eşcinsellikle ilgili psikiyatri ve psikolojinin evrensel kabulleri aktarılmamakta, yaygın uygulamada olmayan hipnoz gibi tedaviler uygulanabilmekte, gereksiz ilaç önerilmekte, uzun süreli psikoterapiye alınmaktadır."

Heteroseksüellik tek 'normal ve sağlıklı' cinsel yönelim, eşcinsellik de 'sapkın' bir davranış olarak yansıtılır. Tüm bunlar kişinin kendi gerçeğiyle uyumunu zorlaştırdığı, zaman ve para kaybına yol açtığı gibi, uygulanan tedavi yöntemlerinin kendileriyle ilgili yan etkileri de kişiye zarar verebilir. Bu nedenle, uygulamalar genel tip ve psikiyatri etiğine aykırıdır."

Bu metni önemli kılan asıl unsur ise, yukarıda alıntılanan tespitin hemen ardından "çözüm önerileri" ara başlığıyla gerçekleştirilmesi düşünülen projelerin aktarılmasıdır. Yayına başladığı yıllardaki görece daha öfkeli dilini yumuşatan grup, sistem içi düzeltme yollarına daha sıklıkla yer vermektedir. Kaos GL'nin yürüttüğü politikayı tutarlı ve bütünlüklü kılansa bunu yaparken nihai olarak sistemi değiştirme arzusundan ve hedefinden vazgeçmemekte olmasıdır. Grubun çözüm önerileri, daha önceki sayılarda da AIDS ve CYBH'lar (Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar) konusunda örgütlenen STK'lar (Sivil Toplum Kuruluşları) ile KAOS GL arasında koordinasyonun sağlanmasını amaçlayan "Kaos

GL Sağlık Projesi" ile (Haziran-Temmuz-Ağustos 2002) ortaya konmuştur.

Sonuç Yerine

Yayına başladığı Eylül 1994 tarihinden itibaren on dört yıl boyunca, sağlıkla bağlantılı konular Kaos GL Dergi'nin sayfalarında yer bulmuş; LGBTİ'lere yönelik sağlıkla ilgili önyargılar, bunların ana akım medyada yeniden üretimi, sağlık hizmetlerinin kalitesi derginin ve grubun mücadele alanlarından biri olagelmıştır.

Daha önce gerçekleştirdiğimiz tez çalışmasında da ortaya koyulduğu üzere, Kaos GL grubunun çeşitli konularda dergi aracılığıyla ürettiği söylemlere baktığında önceleri daha sert bir yaklaşıma sahip olduğu, buna karşın diyalog olanaklarını reddetmediği, zaman içinde de ilgilendiği alanlarda muhalif aktörlerle ortaklaştığı veya bu alanda muhalif aktörlerin varlığını kolaylaştırıcı faaliyetlerde bulunduğu görülmektedir (**Engindeniz Şahan, 2012**). Bu yaklaşım, grubun sağlıkla / tıp bilimiyle ilişkisinde de gözlenmektedir.

Grubun / derginin, ayırt edici bir diğer özelliği ise hedef kitlesini sadece benzer özellikleri / sorunları / sıkıntıları paylaşan bir grupta sınırlı tutmaması, karşıt görüşlü aktörlerin dönüşümü konusunda da çaba harcamasıdır. Bunu sadece yayını aracılığıyla yapmayan dergi, sahada da var olmayı tercih ederek ilişki kurma, kendisine sahada yer açma yoluna gitmektedir. Böylelikle, zaman içinde grubun da bir aktör olarak "ciddiye alındığını" ve yeni yaklaşımlara açık ama konu hakkında bilgisi / deneyimi az olan profesyoneller tarafından kabul gördüğünü (toplantılara, derslere, ortak çalışmalara vb. çağırıldığını) görmekteyiz).

Bu çalışmanın daha kapsayıcı bir nitelik kazanması için, medyada sağlık açısından LGBTİ'lerin nasıl ele alındığına dair bir araştırmayla desteklenmesi, alanda çalışan gazeteciler ve sağlık uzmanlarıyla görüşmeler gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

Kaynaklar

- Çınarlı, İ. (2008) Sağlık İletişimi ve Medya, İstanbul: Nobel
Bennett, L. (1998) *The Perpetuation of Prejudice in Reporting on Gays and Lesbians, Time and Newsweek The First Fifty Years*, Cambridge: Harvard College
Engindeniz-Şahan, İ. (2012) *L'émergence d'un espace public LGBT en Turquie: une analyse de la revue Kaos GL*, Grenoble: yayınlanmamış doktora tezi